

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ: ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ

Κώστας Δ. Ντίνας
ΦΛΩΡΙΝΑ

Η Φωνολογία

ο τομέας της Γλωσσολογίας που μελετά, περιγράφει και αναλύει τις μονάδες του προφορικού λόγου που έχουν λειτουργική αξία

τις αφηρημένες νοητικές μονάδες που έχει κατακτήσει ο ομιλητής μιας γλώσσας, τις έχει στο μυαλό του και στη συνείδησή του και αποτελούν προϋπόθεση για να χρησιμοποιήσει τους φθόγγους μιας γλώσσας.

ενδιαφέρεται για τις μονάδες του προφορικού λόγου που έχουν διαφοροποιητική αξία, τα φωνήματα.

εκτός από τα φωνήματα, μελετά και άλλα στοιχεία του προφορικού λόγου, τα υπερτμηματικά, όπως ο τονισμός, ο επιτονισμός, ο ρυθμός κ.ά.

Η έννοια του φωνήματος

Φωνήματα είναι οι μονάδες του προφορικού λόγου, οι φθόγγοι, που διαφοροποιούν μεταξύ τους τις λέξεις, έχουν δηλαδή διαφοροποιητική αξία.

Είναι μη παρατηρήσιμες, προκύπτουν όμως από αφαίρεση από τις παρατηρήσιμες μονάδες του προφορικού λόγου, τους φθόγγους.

Ο αριθμός τους είναι συγκεκριμένος σε κάθε γλώσσα.

Τα φωνήματα

που πραγματώνονται με δύο ή περισσότερους διαφορετικούς φθόγγους (χωρίς διαφορά σημασίας) αποτελούν ελεύθερα εναλλασσόμενους τύπους του ίδιου φωνήματος, π.χ. [κ] και [χ]: [kasàpis] και [xasàpis] «κ(χ)ασάπης», [ε] και [i]: [plèno] και [plìno] «πλέ(ύ)νω».

Όταν ένα φώνημα πραγματώνεται με δύο ή περισσότερες πραγματώσεις που οφείλονται στο περιβάλλον = αλλόφωνα, συμπληρωματική κατανομή, π.χ. [γ] και [j]: [γàla] «γάλα» και [jèros] «γέρος», αλλόφωνα του φωνήματος /γ/.

δεν μπορούν να παρουσιαστούν στο ίδιο γλωσσικό περιβάλλον και γι' αυτό δεν έχουν διαφοροποιητική αξία.

Σχέσεις Φωνητικής- Φωνολογίας

Η Φωνητική μελετά, περιγράφει και αναλύει τους ήχους που παράγουν οι άνθρωποι,

η Φωνολογία μελετά, περιγράφει και αναλύει τις μονάδες του προφορικού λόγου που έχουν λειτουργική αξία.

Η Φωνολογία προϋποθέτει τη Φωνητική. Πορεία από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο.

Τα φωνήματα αποτελούν αναγωγή των φθόγγων σε γενικότερη κατηγορία, με τη βοήθεια των «ελάχιστων ζευγών», π.χ. [ropos] - [monos],

Τα διακριτικά χαρακτηριστικά των φωνημάτων, π.χ. χειλικότητα, ηχηρότητα, παίρνουν τις ονομασίες τους από τα αρθρωτικά χαρακτηριστικά των φθόγγων.

Φθόγγοι και φωνήματα παριστάνονται με τα ίδια σύμβολα του Διεθνούς Φωνητικού Αλφαβήτου.

Ιστορία Φωνολογίας

1/5

Η Φωνολογία γεννήθηκε ουσιαστικά στα τέλη της τρίτης δεκαετίας του 20ού αι.

Σχετικοί προβληματισμοί από πολύ παλιά, πβ. Αίγυπτος (1873) Ο όρος φώνημα έκανε για πρώτη φορά την εμφάνισή του στη Γλωσσολογική Εταιρεία του Παρισιού με πρόταση του Dufriche-Desgenettes.

(1879) Ο F. de Saussure όρισε το φώνημα ως το πρωτότυπο φωνητικό προϊόν που υπήρχε στην ινδοευρωπαϊκή.

Την ίδια εποχή περίπου ο Άγγλος γλωσσολόγος H. Sweet χρησιμοποίησε την έννοια του φωνήματος χωρίς τη χρήση του όρου.

- (1893) Ο Courtenay χρησιμοποίησε τον όρο φώνημα (αντί φθόγγος) με τη σημερινή έννοια.
- (1916) Ο Saussure έφτασε πολύ κοντά στην έννοια του φωνήματος, όπως ορίστηκε αργότερα από τους γλωσσολόγους της Σχολής της Πράγας
- (1931) Η Σχολή της Πράγας όρισε το φώνημα ως μια λειτουργική αδιάσπαστη γλωσσική μονάδα.
- (1939) Βιβλίο N. Troubetzkoy, όπου περιέχονται ορισμοί βασικών όρων της Φωνολογίας.
- Οι Αμερικανοί γλωσσολόγοι Sapir και Bloomfield οδηγήθηκαν σε παρόμοια συμπεράσματα.

η φωνολογική θεωρία δέχεται ότι:

- α) τα φωνήματα είναι αφηρημένες οντότητες,
- β) το κάθε φώνημα είναι ένα σύνολο διαφοροποιητικών χαρακτηριστικών,
- γ) το κάθε φώνημα λειτουργεί μόνο στο φωνολογικό σύστημα στο οποίο ανήκει,
- δ) τα φωνήματα πραγματώνονται με τους φθόγγους, και
- ε) έργο του φωνολόγου είναι καταρχήν να ανακαλύψει το φωνολογικό σύστημα της γλώσσας που μελετά.

Όλη η φωνολογική παράδοση τέλη του 19ου αι. ως δεκαετία του 1970 γραμμική ή τεμαχιακή Φωνολογία, γιατί βασίζεται στη μελέτη εκφωνημάτων που αποτελούν μια γραμμική ακολουθία και αποτελούνται από στοιχεία που διακρίνονται μεταξύ τους με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποτελούν «τεμάχια» της ακολουθίας αυτής.

από τη δεκαετία του 1970 και ύστερα θεωρίες, που συμπεριέλαβαν και πληροφορίες φωνολογικού και μορφολογικού τύπου και στηρίχτηκαν σε ενότητες, μικρότερες ή και μεγαλύτερες του τεμαχίου της τεμαχιακής Φωνολογίας.

Οι θεωρίες αυτές είναι:

5/5

η αυτοτεμαχιακή Φωνολογία (autosegmental phonology),
η μετρική Φωνολογία (metrical phonology) και
η προσωδιακή Φωνολογία (prosodic phonology)

Φωνολογική ανάλυση

Διαδικασία συγκρότησης του φωνολογικού συστήματος μιας γλώσσας με τη χρήση της εναλλαγής των φθόγγων μέσω των ελάχιστων ζευγών:

ανεύρεση των μονάδων / εναλλαγή των φθόγγων μεταξύ τους στο ίδιο περιβάλλον, πβ. για νέα ελληνική:

<i>[ðino]</i> «δίνω»	–	<i>[dino]</i> «ντύνω»
<i>[mèros]</i> «μέρος»	–	<i>[mèlos]</i> «μέλος»
<i>[ðròmos]</i> «δρόμος»	–	<i>[tròmos]</i> «τρόμος»
<i>[ràli]</i> «πάλι»	–	<i>[pòli]</i> «πόλη»

ο εντοπισμός των αλλοφώνων με κριτήριο την κατανομή:

ίδιο περιβάλλον = ισοδύναμη /p/-/r/,

ποτέ στο ίδιο = συμπληρωματική (αλλόφωνα) [k[-c]/k/,

ελεύθερη εναλλαγή [*lisi*] - [*çisi*]

Διακριτικά χαρακτηριστικά φωνημάτων

Τα διακριτικά χαρακτηριστικά αποτελούν τα στοιχεία της ταυτότητας του κάθε φωνήματος.

Χαρακτηρίζουν ένα φώνημα αλλά και το διακρίνουν από τα άλλα φωνήματα.

κατά Jakobson

- 1. φωνηεντικό / μη φωνηεντικό
- 2. συμφωνικό / μη συμφωνικό
- 3. συμπαγές / διάχυτο
- 4. βαρύ / οξύ
- 5. τεταμένο / χαλαρό
- 6. ηχηρό / μη ηχηρό
- 7. ρινικό / μη ρινικό
- 8. διαρκές / στιγμιαίο
- 9. διαχεόμενο / μη διαχεόμενο
- 10. μπλοκαρισμένο / μη μπλοκαρισμένο
- 11. επίπεδο / μη επίπεδο
- 12. μετριασμένο / μη μετριασμένο

Ουδετεροποίηση (ή ουδετέρωση)

αντιθέσεις των διακριτικών χαρακτηριστικών ορισμένων φωνημάτων παύουν να υφίστανται σε ορισμένες θέσεις, ενώ λειτουργούν σε άλλες.

το σύνολο των διακριτικών χαρακτηριστικών που έχουν τα συγκεκριμένα φωνήματα που ουδετεροποιούνται ονομάζεται αρχιφώνημα και συμβολίζεται στη φωνολογική καταγραφή με κεφαλαίο γράμμα, π.χ.

στα βόρεια ιδιώματα σε θέση άτονης συλλαβής δε λειτουργεί η αντίθεση του μεσαίου ανοίγματος μεταξύ των φωνημάτων /i/ - /e/ και /o/ - /u/, π.χ. /keròs/ στα Β.Ι. /kiròs/ «κιρός», φωνολογικά ως /kIɾòs/

Προσωδία

τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στον προφορικό λόγο και δεν ανήκουν στις διακριτές μονάδες που προέρχονται από τεμαχισμό του προφορικού λόγου.

Τα στοιχεία αυτά υφίστανται υποχρεωτικά σε ένα εκφώνημα, γιατί, όταν παράγεται προφορικός λόγος, χρησιμοποιείται ορισμένος βαθμός ενέργειας, γίνεται αντιληπτό κάποιο μελωδικό ύψος και δίνεται κάποια διάρκεια στην εκφώνηση ορισμένων φωνητικών στοιχείων, πβ. τη μουσική ενός τραγουδιού

αφορούν τμήμα του λόγου μεγαλύτερο από φωνητικό τεμάχιο, υπερτμηματικά (ή υπερτεμαχιακά ή προσωδιακά): τόνος, επιτόνιση, ρυθμός, παύση κ.ά.

Ο τόνος σύνολο φωνητικών στοιχείων

με το οποίο εξάιρεται μία ή και περισσότερες συλλαβές μιας λέξης

για την τονιζόμενη συλλαβή: η αρθρωτική ενέργεια, το μελωδικό (ή τονικό) ύψος και η διάρκεια.

Η συμβολή των τριών αυτών φωνητικών στοιχείων στον τονισμό ποικίλλει από γλώσσα σε γλώσσα:

αλλού το κυριότερο στοιχείο το τονικό ύψος, αλλού η διάρκεια, αλλού η ένταση κ.ο.κ.

Έτσι: δυναμικός (κινητός/ σταθερός) - μουσικός (τονικό ύψος, μέχρι έξι διαφορετικοί: ανερχόμενος, ψηλός, κλπ

Η επιτόνιση (ή ο επιτονισμός)

η διακύμανση της φωνής ως προς το τονικό ύψος που συνοδεύει ένα εκφώνημα (πρόταση ή φράση), οι μεταβολές παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία, πβ. συνήθειες των ομιλητών, ψυχική κατάσταση, ρυθμός ομιλίας κτλ.

επιτελεί έναν ρόλο διακριτικό, διαφοροποιεί σημασίες εκφωνημάτων, π.χ. Ο καθηγητής ήρθε
ερώτηση (ανοδική πορεία) ή κατάφαση (καθοδική), έμφαση
δισταγμός, ειρωνεία, απειλή κτλ.

Φωνολογία της νέας ελληνικής

το φωνολογικό σύστημα

τα φωνήματα

οι συνδυασμοί τους

τα υπερτμηματικά στοιχεία

οι συλλαβές

το σύστημα γραφής

τα γράμματα

τα τονικά σημάδια

η στίξη και τα σημεία της

ο συλλαβισμός

οι συντομογραφίες

Τα φωνήεντα

Μπροστινά	Κεντρικά	Οπίσθια	
i		u	Κλειστά
e		ο	Ενδιάμεσα
	a		Ανοιχτά

Τόπος άρθρωσης		Διχειλικά	Χειλοδοντικά	Οδοντικά	Φατνιακά	Φατνιακά-συριστικά	Υπερωικά
Τρόπος άρθρωσης							
Κλειστά	άηχα	p			t	(ts)	k
	ηχηρά	b			d	(dz)	g
Τριβόμενα	άηχα		f	θ		s	x
	ηχηρά		v	δ		z	γ
Ρινικά		m			n		
Πλευρικά					l		
Παλλόμενα					r		

Τόπος άρθρωσης		Χειλικά	Οδοντικά	Φατνιακά-συριστικά	Υπερωικά
Τρόπος άρθρωσης					
Κλειστά	άηχα	p	t	(ts)	k
	ηχηρά	b	d	(dz)	g
Τριβόμενα	άηχα	f	θ	s	x
	ηχηρά	v	ð	z	γ
Ρινικά		m	n		
Πλευρικά			l		
Παλλόμενα			r		

Φώνημα	Πραγματώσεις με περισσότερους από έναν φθόγγους (αλλόφωνα)
/i/	<p>[i] πριν και μετά από φωνήεντα και σύμφωνα είτε άτονα είτε τονισμένα, εκτός της περίπτωσης της συνίζησης άτονου i + φωνήεντος, π.χ. [mìlo] «μήλο».</p> <p>[j] μετά από ηχηρό σύμφωνο, όταν έχουμε συνίζηση της ακολουθίας i + φωνήεν, π.χ. [zàrja] «ζάρια».</p> <p>[ç] μετά από άηχο σύμφωνο, όταν έχουμε συνίζηση της ακολουθίας i + φωνήεν, π.χ. [karfçà] «καρφιά».</p>
/m/	<p>[m] πριν από όλα τα φωνήεντα και όλα τα σύμφωνα, εκτός των [f] και [v] (χειλοδοντικά), π.χ. [mónos] «μόνος».</p> <p>[ɱ] πριν από τα χειλοδοντικά σύμφωνα, π.χ. [àmɱfia] «άμφια».</p>
/n/	<p>[n] πριν από όλα τα φωνήεντα και τα χειλοδοντικά, οδοντικά, φατνιακά και φατνιακά-συριστικά σύμφωνα, π.χ. [nèos] «νέος».</p> <p>[ɲ] πριν από την ακολουθία άτονο i+φωνήεν, όταν έχουμε συνίζηση, και πριν από τα ουρανικά αλλόφωνα των υπερωικών φωνημάτων, π.χ. [ɲàta] «νιάτα», [eɲjénia] «εγκαίνια».</p> <p>[ŋ] πριν από τα υπερωικά αλλόφωνα των υπερωικών φωνημάτων, π.χ. [aŋgàθi] «αγκάθι».</p>

/l/	<p>[l] πριν από όλα τα φωνήεντα και τα σύμφωνα, εκτός αν ακολουθεί άτονο i+φωνήεν και έχουμε συνίζηση, π.χ. [lòγος] «λόγος».</p> <p>[ʎ] πριν από την ακολουθία άτονο i+φωνήεν, όταν έχουμε συνίζηση, π.χ. [eʎà] «ελιά».</p>
/k/	<p>[k] πριν από τα κεντρικά και οπίσθια φωνήεντα και όλα τα σύμφωνα, π.χ. [korifi] «κορυφή».</p> <p>[ç] πριν από τα μπροστινά φωνήεντα, π.χ. [çìμα] «κύμα».</p>
/g/	<p>[g] πριν από τα κεντρικά και οπίσθια φωνήεντα και όλα τα σύμφωνα, π.χ. [spòηγος] «σπόγγος».</p> <p>[ʝ] πριν από τα μπροστινά φωνήεντα, π.χ. [àηʝελος] «άγγελος».</p>
/x/	<p>[x] πριν από τα κεντρικά και οπίσθια φωνήεντα και όλα τα σύμφωνα, π.χ. [xòρα] «χώρα».</p> <p>[ç] πριν από τα μπροστινά φωνήεντα, π.χ. [òçi] «όχι.»</p>
/ɣ/	<p>[ɣ] πριν από τα κεντρικά και οπίσθια φωνήεντα και όλα τα σύμφωνα, π.χ. [aγòνας] «αγώνας».</p> <p>[j] πριν από τα μπροστινά φωνήεντα, π.χ. [jeròs] «γερός».</p>

Διακριτικά χαρακτηριστικά φωνημάτων της ν.ε.

1. φωνηεντικό/μη φωνηεντικό (φωνήεντα, l, r/ σύμφωνα εκτός l, r)
2. συμφωνικό/μη συμφωνικό (σύμφωνα/φωνήεντα)
3. διαρκές/στιγμιαίο (όλα εκτός κλειστών/κλειστά)
4. ηχηρό/μη ηχηρό (ηχηρά σύμφωνα, φωνήεντα/άηχα σύμφωνα)
5. ρινικό/μη ρινικό (m, n /όλα εκτός m, n)
6. συμπαγές/διάχυτο (υπερωικά, l, r, e, o, a/ τα υπόλοιπα)
7. βαρύ/οξύ (διχειλικά, χειλοδοντικά, υπερωικά, l, r, o, u, a/
υπόλοιπα)
8. τεταμένο/χαλαρό (όλα εκτός συριστικών, r, a/ συριστικά, r, a)

Συνδυασμοί φωνημάτων

ακολουθίες φωνημάτων:

φωνηεντικά συμπλέγματα: δύο ή (σπανιότερα) τρία φωνήεντα

συμφωνικά συμπλέγματα: δύο, τρία ή (σπανιότερα) τέσσερα σύμφωνα

δίφθογγοι: οι φωνηεντικές ακολουθίες που αποτελούνται από ένα φωνήεν και το άτονο /i/ ή από ένα άτονο /i/ και ένα φωνήεν και προφέρονται ως μία συλλαβή ονομάζονται,

π.χ. [ne-ràγ-ðà] → /neràìða/ «νεράιδα»,

[pò-ðja] → /pòðia/ «πόδια»

Πάθη φωνημάτων

είναι φωνολογικά φαινόμενα = διαφοροποιήσεις που προκαλούνται στους φθόγγους που πραγματώνουν τα φωνήματα

πάθη φωνηέντων και πάθη συμφώνων

πάθη φωνημάτων

και σε διαχρονικό επίπεδο (π.χ. άρση της διάκρισης μεταξύ μακρόχρονων και βραχύχρονων φωνηέντων, μεταθέσεις και αντιμεταθέσεις φωνημάτων κτλ.)

αλλά και σε συγχρονικό επίπεδο.

Πάθη φωνηέντων, συνήθως αποφυγή χασμωδίας 1/3

Συνίζηση: η συμπτώρορά δύο φωνηέντων σε ένα, π.χ.
[kamìa] - /kamìa/ «καμία» → [kamɨà] - /kamià/
«καμιά». Και αλλαγή σημασίας: [àðia] - /àðia/ «άδεια»
και [àðja] - /àðja/ «άδεια (δηλ. κενή)»

Συναίρεση: η ένωση δύο γειτονικών φωνηέντων σε ένα,
π.χ. [aɣarài] - /aɣarài/ «αγαπάει» → [aɣarà] - /aɣarà/
«αγαπά», επικρατεί συνήθως το ισχυρότερο: /a/, /o/, /
u/, /e/, /i/

Έκθλιψη: η αποβολή του τελικού φωνήεντος μιας λέξης,
όταν η επόμενη αρχίζει από φωνήεν, π.χ. [meòlus] - /
me òlus/ «με όλους» → [mòlus] - /m òlus/ «μ' όλους».

Πάθη φωνηέντων 2/3

Αφαίρεση: η αποβολή του αρχικού φωνήεντος μιας λέξης, όταν η προηγούμενη τελειώνει σε φωνήεν, π.χ. [θaïse] - /θa ìse/ «θα είσαι» → [θàse] «θα 'σαι»

Συγκοπή: η αποβολή ενός φωνήεντος ανάμεσα σε δύο σύμφωνα, π.χ. [sitàri] - /sitàri/ «σιτάρι» → [stàri] - /stàri/ «στάρι».

Αποκοπή: η αποβολή του τελικού φωνήεντος μιας λέξης, όταν η επόμενη αρχίζει από σύμφωνο, π.χ. [apòtinàrta] - /apò tin àrta/ «από την Άρτα» → [aptinàrta] - /ap tin àrta/ «απ' την Άρτα».

Πάθη φωνηέντων 3/3

Διαφοροποιήσεις των αρχικών φωνηέντων των λέξεων:

Αποβολή, όταν χάνεται το αρχικό φωνήεν, π.χ. [eràno] - /eràno/ «επάνω» → [ràno] - /ràno/ «πάνω».

Πρόταξη, όταν προστίθεται ένα φωνήεν στην αρχή της λέξης, π.χ. [vðèla] - /vðèla/ «βδέλλα» → [avðèla] - /avðèla/ «αβδέλλα».

Αλλαγή, όταν αλλάζει το αρχικό φωνήεν μιας λέξης, π.χ. [èksafna] - /èksafna/ «έξαφνα» → [àksafna] - /àksafna/ «άξαφνα».

Πάθη συμφώνων 1/2

Αποβολή (ή ανάπτυξη): η απώλεια (ή προσθήκη) του /γ/ ανάμεσα σε δύο φωνήεντα, π.χ. [àkyga] - /àkyga/ «άκουγα» και [àkua] - /àkua/ «άκουα», [ajèras] - /ayèras/ «αγέρας» και [aèras] - /aèras/ «αέρας».

Αφομοίωση ως προς το σημείο άρθρωσης: η προσαρμογή του ρινικού συμφώνου στο σημείο όπου συναντάται αυτό στον λόγο με το σύμφωνο που ακολουθεί, π.χ. /ton rìnaka/ → [tombìnaka] «τον πίνακα», /tin krìsi/ → [tìŋgrìsi] «την κρίση», /en+tòpos/ → [endòpios] «εντόπιος».

Πάθη συμφώνων 2/2

Αφομοίωση ως προς την ηχηρότητα:

η μετατροπή των κλειστών άηχων /p/, /t/, /ts/, /k/ στα αντίστοιχα κλειστά ηχηρά /b/, /d/, /dz/ και /g/ μετά από ρινικό σύμφωνο, καθώς και

η μετατροπή του άηχου τριβόμενου /s/ σε ηχηρό τριβόμενο /z/, πριν από άλλο ηχηρό σύμφωνο, π.χ. /ston pàvlo/ → [stombàvlo] «στον Παύλο», /tis zoìs mu/ → [tiszozìzmu] «της ζωής μου».

Ο τόνος της νέας ελληνικής

Η θέση του:

κινητός, π.χ. πάτωμα - πατώματος

μπαίνει σε μία από τις τρεις τελευταίες συλλαβές (νόμος τρισυλλαβίας)

επηρεάζεται από λόγους φωνητικούς, φωνολογικούς, μορφολογικούς, λεξιλογικούς και υφολογικούς

Ο χαρακτήρας του:

δυναμικός, γι' αυτό οι μονοσύλλαβες δεν τονίζονται

Ο ρόλος του:

διαφοροποιητικός, π.χ. γέρος - γερός

Επιτονισμός

Επιτονισμός = τονισμός της φράσης, εκφράζεται με μελωδική καμπύλη

Τρεις κινήσεις φωνής

Συμπέρασμα: καθοδική μελωδική καμπύλη, π.χ. /
aɾofè²vɣu²me¹/ «αποφεύγουμε».

Αμφισβήτηση, αμφιβολία: καθοδική και στη συνέχεια ανοδική μελωδική καμπύλη, π.χ. /aɾofè¹vɣu²me³/
«αποφεύγουμε...»

Ερώτηση: υψηλή και στη συνέχεια μεσαίου βαθμού μελωδική καμπύλη, π.χ. /aɾofè³vɣu²me²/
«αποφεύγουμε;»

Οι συλλαβές

μονάδα του προφορικού λόγου που μπορεί να αποτελείται από ένα ή και περισσότερα φωνήματα.

Βάση της ένα φωνήεν ή μία δίφθογγος, σύμφωνο + ένα φωνήεν (ΣΦ)

οι λέξεις: Μονοσύλλαβη, Δισύλλαβη, Τρισύλλαβη, Πολυσύλλαβη

οι συλλαβές: Αρχική, Λήγουσα, Παραλήγουσα, Προπαραλήγουσα

Το σύστημα γραφής

τα σύμβολα που χρησιμοποιούνται στο γραπτό λόγο:
γράμματα, τονικά σημάδια, σημεία στίξης

Ιδιαιτερότητες στη γραφή 1/2

Ένα γράμμα αντιστοιχεί σε δύο φωνήματα (διπλά γράμματα). Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα γράμματα ξ (/ks/) και ψ (/ps/).

Δύο διαφορετικά γράμματα αντιστοιχούν σε ένα φώνημα ή και, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε δύο φωνήματα (δίψηφα γράμματα), βλ. επόμενη διαφάνεια.

αι → /e/, π.χ. «παιδί» /peðì/,
ει → /i/, π.χ. «πείρα» /pìra/.

μπ → /mb/ ή /b/, π.χ.
«εμπόριο» /embòrio/ ή /ebòrio/.

οι → /i/, π.χ. «τοίχος» /tìxos/.

ντ → /nd/ ή /d/, π.χ. «αντίπαλοι»
/andìpali/ ή /adìpali/.

ου → /u/, π.χ. «μούσα» /
mùsa/.

γγ → /ng/ ή /g/, π.χ. «άγγελος» /
àngelos/ ή /àgelos/.

υι → /i/, π.χ. «υιοθεσία» /
iothesìa/.

γκ → /ng/ ή /g/, π.χ. «αγκάθι» /
angàthi/ ή /agàthi/.

Ιδιαιτερότητες στη γραφή 2/2

Δύο όμοια γράμματα που παριστάνουν σύμφωνα αντιστοιχούν σε ένα φώνημα (όμοια γράμματα). Αυτά είναι τα εξής: ββ, κκ, λλ, μμ, νν, ππ, ρρ, σσ, ττ. π.χ. «Σάββας» /sàvas/, «γλώσσα» /glòsa/.

Το ίδιο γράμμα αντιστοιχεί τότε σε ένα και τότε σε άλλο φώνημα. Τέτοια είναι η περίπτωση του γράμματος υ. Κανονικά αντιστοιχεί στο φώνημα /i/, π.χ. /ili/ «ύλη», /ànrìo/ «αύριο», /aftì/ «αυτί».

τέλος